

Előfizetési ár:
Évnyegyedre vidéken 2 ft. 50 kr.
helyt 2 — 24 —
Félévre vidéken 5 — 40 —
helyt 4 — 48 —

HETILAP

A Hetilap megjelen hetenként kétszer, szerdán és szombaton egy-egy iven. — A hirdetések négyyszer hasábozott sorának ára 3 pkr.

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

54. szám

Kolozsvártt Szombat sept. 17.

1853.

Tartalom:

Cselérendszer. — a. — A magyar szent korona. K. — Amerikai puszták. 3. — Egy negyedév országán. (Folytatás). — Levezetés: Dézs. — Nyilatkozat. — Hírfűzér. — Mozaik. — Hirdetések.

Előfizetési fölhívás

A HETILAP

october-decemberi folyamára.

Vidékre: 2 ft. 50 kr. — Helyt: 2 ft. 24 kr.

Az előfizetést tartalmazó levelek bérmentesítendők.

Előfizetni lehet helyt Tilsch J. könyvkereskedésében; vidéken minden es. k. postahivatalnál.

Cselérendszer.

Azon osztálya az embereknek, mely háztartási ügyeink kezelésénél reánk nézve nélkülözhetetlen szükségé vált, melynek hatása életünk minden napján végig szövődik, melylyel minden nap, minden órában érintkezésben vagyunk, mely ügyessége és egyenessége, roszasága és tekervényessége által kedélyeinket oly nagy mértékben irányozza, s mely gyakran a házi megalégedésnek oly nagy tényezője, igen, ezen osztály megérdemli, kivált napjainkban, hogy a nyilvános megvitatás ügyét felkarolja.

A cseléd-ügy napjaink égető kérdése, s valamint szerencsétlen megoldása a családi viszony gyengítését, mondhatnók, aláadását vonja maga után, ugy szerencsés megoldása a házi megalégedés s így a jólétre nagy hatást gyakorland.

Azon emberek iránt, kik a sors által arra vannak ítélve, hogy minden életviszonyokban embertársaik szeszélyének hódoljanak, kiket az élet nyomasztó terhei szolgálásra kényszerítenek, mindig eleven részvételt voltunk, természetesen azon feltétellel mellett, ha elvállalt köteleességeiknek hiven megfelelték; s ez esetben embertelen embernek mondanók az oly gazdát, ki jó cselédje anyagi és erkölcsi jólétét előmozdítani nem akarná, nem törekednék.

De minő érzés fogja el az embert, ha látja, hogy azon osztály az elvállalt köteleességeket a helyett, hogy teljesítené, kijátszodja, kikötött díját a helyett, hogy kiérdemlenni akarná, mondhatnók csak kicsalja, hűség helyett hűtelenséggel, becsülés helyett mooskolással fizet annak, kitől — habár munkája után — mindennapi kenyerét és ruháját kapja?

Nem akarunk tényeket felhordani; különben eltűdnék mondani, hogy volt eset, midőn a cseléd ártatlan gazdáját felség sértési bünnel vádolta be; midőn más gazdaszertőjét felpofozta, midőn... node nem akarjuk a tényeket elmondani. Minden esetre látjuk, érezzük, hogy az idő által felbontott társadalmi viszonyok közt talán a cselérendszer mutat fel leggyakoribb anomaliákat.

És miért?

A hol minden embert sorsához, hivatá-

sához kellőleg nevelnek, hol nem csak a mestertembert vagy gyárnokot, hanem a cselédet is nevelik cselédé, mint például Angliában, ott hasonló tények nem fordulnak elő; nálunk, fájdalom, a műveltség kenyereből épen ezen osztálynak jutott a legparányibb morzsa, ezen osztály az, mely nem annyira az ész, mint az érzés vagy inger csalékony világa után szokott járni.

Soha sem fogom feledni, mit mondott nekem 1848-ban a felszabadításra hivatkozva egy oláh: „az urak nem tudják, hogy az ökörd addig jó, míg jármozzák; ha szabadon jár, megdöfi az embert.” Meglepett e darabos, de sokat jelentő hasonlatosság, mert valódságát az idő megmutatta, s mert látom, hogy az általa kimondott elvtől eltérés mindenütt bajt, anomáliát szül, azt a cselérendszerben is.

A legnagyobb görög publicista mondotta, hogy valamint a természetben kétféle szél uralkodik, ugy a polgári társaságot két elv kormányozhatja, az autocratié és democratié, amaz félelemre, ez műveltségre bázisozza hatalmát. S vajjon a cselérendszerrel illetőleg nálunk melyiket lehet, sőt kell körülményeinknél fogva alkalmazni, könnyűü kitalálni.

Nem akarom, hogy szavaimat félreértsek. Nem kívánom, hogy a cseléd rabszolga legyen, kivél mindenki kénye-kedve szerint bánhasson, kit oknélküli bántalmakkal lehesen illetni; nem kívánom, hogy feledve emberi méltóságát, lealjasító bánásmódban részesüljen, hanem csak azt tartom eszélyes bánásmódnak, ha mindenkit s így a cselédet is műveltségi álláspontjához képest oly eszközök segítségével akarják akár a jófelé vezető utban megtartani, akár ha attól eltervedett, arra visszavezetni, melyek reá a legáltalánosabbak, melyek legezéltrevezetőbbek.

A testi fenyték kiküszöbölését, mint az emberi méltóságot megbecstelenítőt, a philantropia méltán kívánja. Azonban, tán az emberiség, tán a polgári társaság szegényére meg kell vallanunk, hogy az oly embereknel, kiknél csakis az állati ösztönök szabják ki a cselekvést, kiknél az, a miben az emberi méltóság határozódik, elhanyagoltan alszik, az ilyenek fékentangására szigorubb eszközökhöz is szabad, sőt kell nyulni.

Azon cselérendszer, melynek legalább környékünkön a cselédviszonyokban sinormértékül kellene szolgálni, a szigorubb eszközöket sem rekeszti ki elvileg illő esetekben.

Ez azonban a cseléd tartót és cselédet ugyszóval peresfelek gyanánt tekintvén, a bíraskodást egyik félre sem akarta bízni, hanem azt egy harmadik, az illető hatóság kezébe teszi le.

A viszony ezen felfogása az ügynek bizonyosan többet ártott, mint a társadalmi viszonyokat sem kimélt zavaros mozgalmak.

A régibb cselérendszer, mint tudva van, más elven alapult, az a patriarchalis rendszerre volt bázisozva. S ha bár nem tagadhatsz, hogy a cseléd tartóktól némely esetekben szenvedett méltatlanságot a cseléd; de bizony a kettőt mégis szorosabb kápos kötötte egymáshoz; a cseléd ugy szólván a ház egyik tagjának tekintvén magát, hűséggel, becsülettel jó indulattal kezelte annak minden bajait, dolgait, éveken keresztül nem kívánta a kap-

csot eltörve, megszokott gazdája házát odahagyni; ha a sors ugy hozta magával, öreg cselédek hordozták karjaikon a családfőnek sokszor még unokáit is, a kik pedig maguk elhelyezése tekintetéből kiléptek a háztól, később is mindig a ragaszkodás bizonyos nemével vonzódtak ahöz. A házfő intette, dorgálta cselédjét, s bizony mikor kellett, még más nyomatókat is adott szavainak, és a cseléd később isten áldját mondott érette, hogy az által ötlet jóra tanította, vezérelte.

E viszony már nincs többé. S mert más elv uralkodik, más viszonyok közt élünk; — nincs már jó cseléd tartó — mondják a cselédek, és — nincs jó cseléd — panaszolják a gazdák. Cseléd tartó és cseléd nem patriarchalis viszonyban élő családtagok, hanem vereségben élő peresfelek.

Am légyen. Ha nem lehet a házfő saját házi dolgai bírása, bíraskodjék egy harmadik, csak az ügy természete szerint, hamar és igazságosan.

Azon elöitélet azonban, mintha a cseléd tartók a védtelen cselédet elakárnak nyomni, oly eljárásokra ad alkalmat, melyeket igazolni alig lehet. Ferde, tetszőleges igazítás, roszabb a semmit sem tevésnél, rontja a kedélyeket, aláás a bizalomnak.

Az ügy sokkal fontosabb, mint egyelőre gondolnók, azért a kiknek kezeire van bizva kezelése, ohajtandó, hogy mindig jóakarattal, méltányossággal, szigoru igazságossággal legyenek felruházva. — a.

A magyar szent korona.

Most mikor a magyar szent korona a napi tárgy, alkalmat veszünk magunknak a korona szerkezetének rövid vázlatát adni.

E korona tulajdonkép két koronából van egyesítve. A felső részét, melyen latin feliratok vannak, II Silveszter pápa küldte volt Romából; alsó részét pedig, melyen görögök a feliratok, a görög császári udvartól kapta Gejza, Erdély hercege s később magyar király: a kettőt pedig Szent László király egyesíté a mostani alakban.

A korona alakja félgömb, látszó anyagja aranyszövet, belől pedig kis selyem párnácskakkal van bélelve.

A korona tetején arany kereszt van, mely minthogy ki van tágulva, majd ez majd amaz oldalra dől.

A korona földszítményeit gyöngyök, drágakövek, szent képek teszik: a mely képek háromszoros sorban állanak egymás felett. Mindjárt a kereszt alatt, a tetején, a megváltó képe van, illetve, fején sugar korona.

Alább a korona kereszt szalagján, a négy oldalán vannak az apostolok: hátul Sz. János és Bertalan; jobb oldalán Sz. Péter és András; a bal oldalán Sz. Pál és Filep; a korona első részén Sz. Jakab és Tamás. Minden oldalon csak az előbb nevezett apostol képe látszik, mert az utóbbit az alsó korona elfedi szemelől. Mindezen képek állva vannak ábrázolva, s mindenik neve feje fölve van írva nagy alaku latin betűkkel latin nyelven.

A görög vagy is alsó korona jóval finomabb mű, képei művészebbek, kövei, gyöngyei nagyobbak.

A görög koronán két sor lép látszik: a felső sorban, a korona hátrészén van a Megváltó. Ez alatt van azon képsor, mely a korona alsó részét körülfolylja. A Megváltó képe alatt jobbra Mihály, balra Gábor arkangyal, azokon túl jobbról Sz. György, balról Sz. Demeter martír képe van.

A korona hátulsó részén a Megváltóval hátellenesen Ducas Mihály görög császár képe van; alatta jobbról Constantinus Porphyrogenitus, balról a felirat szerint Geobitz (Géjza) török (magyar) király látszik; ezeken túl jobb felől Sz. Demén, balról Sz. Kozma képe egészíti ki a párkányzat kép-körvonalát.

A korona aljáról kilencz aranylánc csüng le, melyekből négy négy kétfelől egymás mellett van, egy pedig hátul magára áll.

Nehézsége 9 márka, 12 gran s 6 uncia. Gyöngyei s kövei közt van 53 zafir, 50 rubin, 1 smaragd, 338 igaz gyöngy.

Ki bővebben kívánja ismerni, többek közt tüsse fel: Koller De Sacra Corona Ungar. Commentar. Quinque Eccl. 1800; Tudományos Gyűjtemény 1821; Katonát a Magyar szent koronáról Buda 1793. stb. K.

Amerikai puszták.

Reid, angol kapitány következő költői leírását adja a texasi és észak-mexicói pusztaságoknak:

Szabad téren állok s bár merre fordítsam arcomat, észak, dél, kelet vagy nyugot felé, mindenütt az ég kék boltívét látom fejem fölött. Egyetlen fa, egyetlen hegy sem szakítja meg a látkör gyűrűjét. Mi foglalja el tehát a köztem s a végső látpont közti tért? erdő? víz? fü? Nem, virágok! A mily meszsze csak szemem ér, mindenütt virágot, pompás virágokat látok. Ugy néz ki a föld mint egy tarkára festett lap, mint egy emailírozott kép, mely a prisma minden színeitől ragyog. Ott az aranyárga van, a hol a napraforgó a nap felé tekint; ott bihor, a hol a mályva emeli fel piros zászlóját; ott az euphorbiák szórják szét ezüstös leveleiket; amott a narancsszin pompázik az asclepiák fénylő virágaiban és ott legtávolabb a cleome rózsapiros virágira száll a tekintet. A lég megmozdul. Millio virágfej lobogtatja tarka zászlóját. A napraforgó magas szárú lehajolnak s fölemelkednek, mint aranytenger hullámai. A mézmadarak körülrajognak s ragyognak, mint a nap eltévedt sugárai, vagy virágágon hintálózva szivják ki a nektárcsövek tartalmát, míg a vadméh megterhelt lábokkal a virágszirmon pihen vagy döngicselve repül távol kasa felé. Ki ültet-e virágot? ki szedte őket ily festői csoportzatokba? A természet! Ezek az ő leggazdagabb öltönyei, gazdagabbak színvegyületre nézt, mint a cashemir. És ezt burján-rétnek nevezik, elég méltatlanul, mert ez az isten-kertje.

A színhely változik. Térésen vagyok, mint előbb, s a meg nem szakított látkör vesz körül. Mit látok? virágokat? nem, egyetlen virág sincs itt, a merre csak szemem néz, mindenütt eleven zöld terület! Északról délre, keletről nyugotra csak zöld rétet láthatni, zöldet, mint a smaragd és simát, lapályost, mint a szunyadó tenger felülete. A szél végig simul a finom leveleken, ezek megmozdulnak s a zöld szín világosabb és sötétebb árnyalatot vesz föl, a mint fellegek vonulnak el a nap előtt. A szem korlátlanul szállhat tova. Néha egy-egy bival sötét, idomtalan alakjában ütközik meg, vagy egy-egy csinos antilopot lát; néha kedves csodálkozással egy-egy hófejér vadló szilaj rohamában gyönyörködik. Ez a mező-rét, a bison határtalan legelője.

Ujra változik a színhely. A föld nem sima többé, de még mindig fa nélküli és zöld. Felülete hullámszerű, egymással egyenközülleg futó emelkedéseket mutat, a melyek imitt amott síma, kerek halmokká duzzadnak. Buja zöld fedi mindenütt. E földhullámok a tenger-

re emlékeztetnek, midőn annak hullámai fejér tájtéjköjtől megfosztva, duzzadtan tova hengerzőznek. Ugy néznek ki, mintha egykor ép oly hullámok lettek volna, s egy hatalmas szóra szüntették meg mozgásukat. Ez a hullám-rét.

S ismét változik a színhely. Zöldség s szép virágok vesznek körül, de a láthatart facsoportozatok és egyes csalitok szakaszlják meg. A lombzat oly változó, oly élénk színezetű s oly kedves, oly lágy. A mint tovább haladok, folytonosan új tájképekre bukkanok, parkserű, festői tájékokra. A távolban a bivalok, antilopok s vadlovak csoportjai mozognak. Előlem faczánok s pulykák repülnek fel s szállanak a bokrok közé. De hol vannak e tájak, e csordák, e madarak birtokosai? Hol vannak a házak, a paloták, a melyekhez e felséges parkok tartoznak? Mindenfelé nézek s várom, hogy e fák felett az épületek, tornyok csúcsát pillantsam meg. Hasztalan! Száz mérföldnyi területen egyetlen épület kéményből sem emelkedik füst az ég felé. E miveltnak látszó vidéket csak a vadászok s el-leneik, a veres indusok látogatják. Ezek a réttenger „szigetei.“ 3.

Egy negydvér arslán.

(Fresco.)

IV.

Másnap reggel Leo meglehetősen rosz kedélyvel kelt föl. Felöltözött, hatalmas vatermődert kötött, felvette selyem reggeli öltönyét, s csibukra gyujtva kiment, hogy atyja lovain szemlét tartson.

A mint kitette lábát, a bérkocsis állt előtte, elpanaszla, hogy lóvanak iszapos szénát adtak, s olyan zabot, mit a polyvától nagytöveg nélkül nem lehet megkülönböztetni.

E működése közben hajtat be atyja gyönyörű három lóval, fakó szekérrel. Üdvözlék egymást, s különösen az öreg Harinai nem győzé ismételni, mi jól tette hogy hazajött.

— Hozd fel egyezményedet — szölt hidegvérrel a kocsisnak.

— Hisz én nem kérek fizetést most, nagyságos uram — felelt a kocsis.

— Felirok egy istrangot, mit elváltál; mert ha jól hajtasz nem lépett volna a ló az istrangba, s ha nem lépik bele, nem kell vala elválnod.

— Ugy tetszik — szölt mosolyogva Leo — a nyerges sántit.

— Persze, hogy sántit, azt megfogja fizetni; elhullatta a patkót.

— Hisz uram — felelt a kocsis — mikor három hónap betölt, mondtam ütessünk új patkókat; már oly vékony volt mint a papiros.

— A patkót is felírom — morgott tovább az öreg. Ily előzmények után léptek be az előszobába.

— Atyám — szölt illedelemmel Leo — szekereseznek adasson egy kis jó szénát s jó zabot.

— Leány — szölt az öreg a szolgálóhoz, — adjatok a nagyságos urfi szekeresének jó szénát, jó zabot.

A leány eltávozott.

— S meddig marad itt szekeresed?

— Mig kifizetem.

— Jól van; mert a széna drága.

Néhány percz mulva Leo a külszobában döngtetést hall, mi pufakolásnak is megjár; s reá a szolgáló dörmögését.

— Két hónapja, hogy szoktatlak, s még sem tudod, hogy mikor azt mondom: jó széna jó zab, akkor is csak vendégszénát s vendégzabot értek, nem azt, melyikből az én lovam eszik.

— Hiszen az az ur vett, a milyent akart.

— Melyik ur? — döngete ismét egyet reá, — hát nem született nagyságos ur az én fiam, számár?

— Nem a nagyságos urfi, hanem a melyik hozta.

— Miféle urkocsisod van neked, Leo? — kérdé később fiát.

— Egy bérkocsis.

— Bérkocsis! Nagyon szép, látszik, hogy nagyanyád báró leány volt.

Az öreg Harinai, mint gyaníthatjuk jött, ment. Ismét a tornácban látjuk.

— Hej kocsis — kiáltá — miért nem tetél ágost a szekérrud alá, hogy egészen elgörbíted. Huzzátok ki, mi a szekérszínben van, tegyétek be az enyimet.

Ezzel nem csak hogy a vendég szekeret kihuzatá, de egyszersmind kün akará hagyatni a bérkocsit, hogy lássák, min utazott az ő fia.

Dél felé azonban észébe jutott, hogy ha a bérkocsis ebéd előtt el nem megy, még ebédet is kell neki adni.

— Leo fizess ki a szekereset, bocsássd el. — Ezt egészen atyámra bízom — szölt egykedvűen a fiu.

Az apa ajkába harapott.

— Hányadik számú bérkocsi? kérdé, hogy zavarát titkolhassa.

— Ötvenkilencz.

— S mennyit fizetsz neki?

— Ötvenkilenczszert két huszast.

— No csak ebédeljünk előbb — szölt új zavarában tubákkal segítve magát.

— Mennyit fizetsz csak? kérdé ismét az öreg.

— Minden órára, mig itt ül, két-két huszast.

— Aztán minek nem mondat a reggel; tiz huszast kimélhettünk volna meg.

Leo már asztalnál ült. Veronika is fogta már széke karját. De az öreg csak tipegett; szerette volna kifizetni, de oly bajosnak találta száz s egy néhány huszastól rögtön megválni.

— Tán csak kifizetem. . .

— Hagyjuk ebéd utánra — nyugtatá meg apját Leo.

— Az étel mind el hül, atyám — sutogá Veronika.

— Vajjon nem venne el bort? most a bornak jó ára van.

— Hagyjuk most atyám, együnk.

— Mind beesik talbaföttem — szomorkoda tovább magában Veronika.

— Mégis csek kifizetem. . .

— Hogy egyék a bérkocsis is, atyám, addig csak nem mohet.

— Kifizetem, s legalább ebédjét megnyertük.

Azzal hivatá a bérkocsist, s kifizeté. De ezen fizetés oly hosszasan folyt, hogy az ebédből özsonya lett.

V.

Leo selyem éjkipöeny, bársony czipő, fület reszelő vatermörder s regalia tertia illatos füstje mellett feszedezve várt apjára a terített asztal mellett. Veronika halászáppadt volt, félt apja képétől ennyi pénzkidadás után; ezerszer megbánta, miért csináltatott talbafötöt, azt hiszi tüzre teszi az öreg érette.

A kicsiny öreg, szürke prémes bekesse zsehében tartott kézzel s hosszú orral czammogott az asztalhoz.

— Meddig maradsz hon? kérdé egykedvűleg atyja Leot.

— Mig apámnak tetszik.

— Nekem édes fiam — szölt ismeretlen hangnyomattal az öreg — örökre tetszenék. Én már öreg vagyok. Házasodjál meg, s vedd által a gazdaságot.

Veronika nem foghatá meg apja szavait, kigyult arczczal néze Leora s félve rebegé: ugy-e Leo most már velünk maradsz?

Leo mélyen hallgatott, csak fejével inté, hogy meglehet.

— Hozass bort édes leányom — folytatá elérzékenyülve az öreg Harinai — ma én is iszom, hiszen Leo is itthon van, s ő itthon akar maradni. Bort bort, hiszen megkerült elveszett, egyetlen fiam, kit ugy néztem már, mint ki megholt. Bort bort fiam, hiszen már

van ki zomboz hátra lé. Az öreg szahanyogogan n.

Az den gonjedt, hosh.

Az asztalát, jät, kon

gadtatva

hidegen

magamm

Es jét, s kezdte f

Ne elgondol

daságra.

zasságra

ismerte

még tel

nyei na

Veronika

hessünk

szölt bo

radhatu

belni az

szén meg

városról

egyik b

te fogó

leveleke

ugy-e l

vasni. U

bád me

daraima

mondok

reggel

töltött p

gényed.

szölt Le

kérded

ságloka

Ma

felkelt:

volt; p

béres,

havasró

egész u

ha kial

daságot

Lo

Azonba

belöle

Leo sz

minek

hogy a

Ég

kapu e

minden

Is

ban lát

meg L

teszi.

van ki befogja szemeim. Ünnepet hoztál házhoz hazajöveleddel, ünnep lesz életem hátra lévő része, mert fiam mellettem marad. Az öreg végső szavait elfojták könyűi; s visszahanyaltottan nagy bőrkarszékére oly boldogan nézte gyermekeit.

Azt hitte igazat monda Leo, kinek minden gondolatja csak adóssága letisztázásáig terjedt, hogy azután ismét visszatérhessen a városba.

Az öreg végig rakatá legjobb borából asztalát. Felajánlta Leonak pinczét, kamaráját, konyháját, istállóját.

— Mindenem tiétek — szólt végre elragadtatva — csak ne hagyjatok el, fiaim.

— Pénze is, édes atyám? vága közbe hidegen Leo.

— Nincs nekem pénzem fiam; ha van, én magammal földbe nem viszem.

Eszavakra Leo bevégzetlnek jelenté ebédjét, s szivarra gyújtva, egy divatos opera ariát kezdte füttyörészni.

Néhány percz mulva Leo szobájában van, elgondolkodva. Először gondolt életében gazdaságra, először családi örömré, először házasságra. A huszonkét éves fiatal még nem ismerte a szerelmet, csak a szeretkezést, nem ismert ártatlan leányt, csak félaszonyokat. A még teljesen meg nem romlott fiura apja könyei nagy hatással valának.

— Hol van az öreg? — szólt a belépő Veronikához.

— Gazdaskodik oda kün.

— Mivel szoktátok az estvéket tölteni?

— Korán lefekszünk hogy korán kelhessünk.

— Hát aztán én egyedül mit csinálók? szólt bosszankodva Leo.

— Hiszen ha neked úgy tetszik, fen maradhatsz. Tán nem fog a gyertyáért zsimbelni az öreg; nem tudom mi lelte, de egészen megváltozott. Aztán te nekem mesélsz a városról, a hálokról, színházról; én beszélek egyik barátomról, ki beléd szerelmes, kinek te fogod tenni a szépet; ki nekem oly szép leveleket ír rólad, s én neki írni sem tudok; ugy-e Leo megtanítasz legalább jól írni s olvasni. Ugy-e velünk maradsz édes Leo? szobád megrakom virágokkal; neked adom madaraimat; dalolni fogok neked népdalokat; mondok szép meséket míg elszenderülsz; s reggel mikor ébredsz, ott fogok már állani töltött pipáddal, kávéddal; én leszek a te leányed. Nemde honn maradsz, édes Leom?

— S igazán nincs pénze apámnak? — szólt Leo nem is figyelve nővére.

— Én azt hiszem, hogy van. De minek kérded oly szorgalmasan?

— Hát — mert pénz nélkül a ti gazdaságotokat átalvanni, örültség volna.

Másnap reggel az öreg Harinai korán felkelt: ökreit ekébe fogatá; (szü vetés ideje volt; postalóvait a trágyázásra állíttatá ki; béres, kocsis minden szellereiből telt ki. A havasról ménése is haza érkezett az éjszaka; egész udvara tele volt házi állattal.

— Fiam! — lépett be ekkor Leohoz — ha kialudt magad kelj fel, vedd által a gazdaságot.

Leo holnapra határozta az átvevési időt. Azonban a kapu előtt egy szekér áll meg, belőle egy kereskedősegéd forma alak lép be Leo szobájába. Néhány titkos szót váltanak, minek nem volt kevesebb eredménye, mint az, hogy a ménest contójába neki lekötötte.

Egy óra mulva más hitelező áll meg a kapu előtt, két óra mulva a harmadik; Leo mindeniket holnapra biztatta, s mindenik elment.

Ismét eljött az est, s őt ismét szobájában látjuk Veronikával, ki éppen kártyát vete.

— Hol tartja az öreg pénzt? szakította meg Leo.

— Saját szobájába a ládában, a hol régen.

— S a láda kulcsát?

— Mindig magánál hordja, éjjel feje alá teszi.

— S beszokta éjjelre zárni ajtaját?

— Nem, mert mint öreg ember, igen éberen alszik.

— Jól van, hagyj magamra.

Veronika eltávozott, nem sejtve, hogy testvére fejében a legiszonyubb tervek forronganak.

Esti kilenczet ütött az óra. Leo elvetve félig kiégett szivarát, felállt, maga elé szegzé szemét s hosszasan gondolkodott. Történjék, minek történni kell! sohajta fel idő mulva, s az ajtókat lassan megnyitva, kezdé kémlelődni, ha alszik-e minden? Apja szobája ajtajához ért, halkán megnyitja, s mikor látja, hogy az ajtó tárva áll neki, és senki sem szól: megrémülve szerencséjén, szobájába visszavonult.

Szive dobogott, lélekzete szorult. Jól van! az első álmat tehát használni fogom. Szólt magában.

Néhány percz mulva pisztolyt rejt magához, gyertyáját eloltá.

— Pénz vagy golyó! Egyik véget vet kinaimnak! — szólt elhatározottan, s azzal pokolsetétté lett szobája.

— Urfi! — hangzott egyszerre e szó egy ablakon kopogtatással.

Leo a félig felismert hangra elejté pisztolyát s feltérdre rogyott.

— Leo urfi — hangzott az ablakon ismét — egy levelet hoztam. Vegye bé. Jó éjszakát.

A hang nem másé volt, mint József zsidóé; kit azonban a megrémült fiu meg nem ismert, mert amaz is ismeretlen akart maradni.

Egy óranegyed kelle, míg hősünk annyira magához jött, hogy a levelet bévévé, gyertyát gyújta s a pecsétet feltöré.

Felül női kéztől egy kis levélke állt, melyben csak e néhány szó volt: „Hagyja el ön apja házat, menjen incognito X városba. Egy nő várja ott, ki sorsát intézni fogja, ki önben egy tékozló-lángészt kíván bámulni. Ezennel csak úti költségét mellékelte ide.”

A hívős tartalmu levél után egy csomagot tört fel, mely tele vala oly bankjegyekkel, melyeket még kéz soha sem érinté.

A fiu hajnalban úton volt.

(Folyt. követ.)

LEVELEZÉS.

Décs septemb. 12. Cs. k. fötörvényszéki h. elnök és országos főügyvéd Függer ur közelebbi hivatalos körutja alkalmával városunk nevezetességeit is megvizsgálván, a történelmi nevezetességü óvár nevü városi közhelyről kinézés, hol a magyarok emléke emelkedik, ugy az egész táj annyira meglepé, hogy e helyen rendezendő városi köz-sétahely alakításának eszméjét nem csak megpendité, hanem e célra a helybeli törvényszéki börtönben lévő foglyokat az ingyen munkatételle felajánlá, mely kedvező alkalmat a városi hatóság felhasználni kívánva, a cs. k. mérnök ur közbejöttével a tervre nézve a tájékozás megtörtént, s a földkiegyengetési munkálatok megkezdettek, melynek vezetésével a polgármesteri hivatal által a közjóra irányzott munkálkodásáról s tevékenységéről annyira ismeretes U. Gy. polgártársunk s privát mérnök ur lön megbízva, kinek buzgalmatól minden jót várhatni. Az ugyan e helyen emelkedő emléktorony conserválására és körülkerítésére, a történelmi nevezetességeink iránt anyyi kegyelettel viseltető kormány rendelkezett a városi hatóságnak, mi rövid időn teljesüend; s midőn közegészségi s szépítési tekintetből a sétahely, történelmi tekintetben a figyelemre méltó régiségek megújítása diszesítendi városunkat, melynek csinosítása körül a közelebbi évben anynyi létegett, mennyi egy század alatt nem.

Színészeink a mult szerdán távoztak városunkból Maros-Vásárhelyre, a mult héten: Tamás bátya kunyhója, Tündér re-

ge, Szökő év, Családi dráma, Viola, és Párisi rongyszédő címü jeles darabokat hozván színre.

Ezen társaság a két nyári hónapon át mulatott körünkben, s a színészetre nézve nálunk legmostohább időben, és mégis kikereste rendes havi díját, mely 550 pfrtra ment havonként; mely környülmény valamint a társaság érdemeit, ugy a közönség buzgalmat is bizonyítja. A társalkodási egylet leginkább megbizonyítá irántuki jó indulatját akkor, midőn az elosztott mükedvellő társulat által rendelkezése alá bizott csinos szini diszleteit egy hórai használatra ingyen átengedé csupa hazafisághól.

De most sem vagyunk művészek híjával, mert városunkban mulat Prákes, fényképész és photographirozó, ki már sok becses arcot óvott meg a mulandóság kéréllhellen enyészettel fenyegető halálától. Sokkal többen igyekeznek kedves képeiket örökíteni mint valaha; ha valódi képünk nem tetszik, csak fényképeinket veszszük elő, s meg van a hódítás, s pedig azok közül hány nem éli túl a valódit, ki tudná megmondani; én csak azt tanácslom, ugy éljünk, hogy képünkben az utódok is gyönyörködhesseken, s legyenek, kik arra kegyelettel tekintsenek; pedig nem daguerrotipoztattam magamat, s az ezt felhozó szép nőnek ezen epigrammammal feleltem:

Nem jó kép, melyet napfénynek alkot a művész, Szehbet hogy ha kívánsz, lánya szemembe tekints; Itt szived melegétől hűn alakulván, Legszebb fényében visszamosolygani fog.

M. M.

Nyilatkozat.

Tisztelt szerkesztőség! A Hetilap idei 52-ik számában a P. N. után tett tudósítás nyomán, mint biztos adatból tudva lévő dolog említettvén, hogy az algyógyi fürdőt a tulajdonos birtokos báró Bornemisza, algyógyi birtokos gróf Kun Farkasnak örök áron eladta; ezen állítás ellenében, mint a czélba vett eladás körüli eljárással megbízott, legbiztosabban tudathatom mindenkivel: hogy e mai napig az algyógyi fürdő eladva nincsen, sőt hogy az eladás megtörténend-e? azt sem lehetne oly biztosan állítani. Az idén pedig nem csak futó vendégek voltak ott, mint említett tudósításban foglaltatik, hanem folytonosan több hetekig ott tanyázott vendégek is sikerrel használták Algyógy jó ékony gyógyvizeit, s igazolták a néhai gr. Bethlen Adámné gr. Gyulai Kata emlékére rokonai által emelt, és a rombolások alkalmával, az alig valamely művet rongálatlanul hagyó havasiak kezeitől véletlenül épen maradtot oszlopra „a gyógyi vizek dicséretére“ irt sorokat. Bár kié legyen jövedőben a fürdő, minden esetre megérdemlik e kedves gyógyvizek a finomító kéz studiumát mindenkiben, mik a vendégek kenyeleme és a fürdő készerü használhatása körül igényeltetnek, mi minden bizonynyal hiányzani sem fog. Török Antal.

H I R F Ü Z É R.

— Bécs, sept. 10. A „W. Z.“ és „Ö. C.“ írják: „Gr. Coronini altu. szerb vajdasági s bányási kat. és polg. kormányzó d. ex. c. j. tájékoztatást kért a magyar koronajelvények Orsovánál, hol elásva voltak, megtaláltattak. Sz. István koronája, az aranyalmával és kereszttel, ugy szintén a kard és királyi palca épségben megvannak. E koronajelvényeknek „Albrecht“ hadigözösön, elegendő fedezet alatt felszállíttatásáról a katonai és polgári kormányzó, ki személyesen ment Orsovára, már intézkedett.

— A belügyministeriumban jelenleg a lelencházak szervezésének ügye bizottmányilag tárgyalatik.

M O Z A I K.

— A belügyministerium egy kibocsátványára szerint a jelenévi erdészvizsgálatok november közepén kezdődnek.

— A kereskedelmi ministerium elhatározta, miszerint minden czimzet szabály szerint a kereskedő vezeték- és keresztnévvel ellátassék, mindazáltal szabadságában áll a kereskedőnek, a bejegyeztetési kérvényben keresztnévét egészen vagy csak a kezdőbetűkkel kiírni.

— A Csengeri által fordított: „Anglia története II Jakab trónra lépte óta“ Maculay-tól nem soká egészen megjelenik. Még meg lehet szerezni 5 pfrtjával, — megjelenté után csak bolti áron szerezhetni meg.

— A községek Magyarországon rendeletet kaptak, hogy az utcák tisztogatására nagyobb gondot fordítsanak.

— Kisfaludi Károly sarköve megújítására a budai temetőben e hó 8-kig 134 frt. 50 pkr. gyűlt be a Divatsarnok szerkesztőségéhez, mint a mely ez indítványt tevő.

— Az ollmüti katonai gyakorlatokra összevont tábor kiterjedése egy egész mértföld.

— A m. kormány értesítést kívánt a meg-lévő gabonakészletek felől, hogy megítélhesse: mennyiben felelnek meg azok a szükségnek? vagy mi módon lehetne a netaláni hiányon segíteni?

— Tompa Mihály közelebb megjelent „Virág regéi“ oly nagy keletben részesültek, hogy az 1500 példányt tevő kiadásból mindjárt 1400-at vettek meg.

— A szüret Budán e hó 29-kén kezdődik.

* A föld leghaladatosb fája a banán-fa Indiában. Gyümölcsét nyersen, éretlenül, főve, sültve szárasztva vagy elszívta lehet enni. Azok edések s csillapítók, táplálók. A fa levelei 12 láb hosszúak s 2 láb szélesek, úgy hogy öltönyt lehet belőlük készíteni, s használják is azokat mindenre, abroszoknak, árukat beléjük göngyölni s házat fedni velük. Az indusoknak minden szükségét e fa elégíti ki. Indiában minden megletepedő eurpai legelsőbben banán-fákat ültet. 36 darab banángyümölcs egy heti eleséget ad egy embernek. E gyümölcsök vízben élesztve igen jó-ízű gyümölcsbor-féle italt adnak, s a virágbimbókat mint csemegét eszik. Nálunk e fa csak virágházakban, s ott is elmeceveszve tenyészik.

* A londoni banknál 940 hivatalnok van, a kik a bankjegyek vállásával s ellenőrzésével foglalkoznak. Fizetésük közel két millióra megy.

* Amerika- Frankhon- és Angliában egy új téglakészítési mód kezd lábra kapni. Ez ebből áll: az agyagot megszáraztják, porráörlik s megszilaltják, aztán formába teszik, a hol 12,000 mázsa nyomást kap. (Az erre készült sajtó 1 perc alatt 56 téglát sajtolt.) Ekkor megégetik. Az így készült téglák oly kemény, hogy 80 sort lehet egymásra rakni a nélkül, hogy az alsó sor eltörnék.

** Könnyű válóper. X színész Y színésznővel egy pap elbél. Uram! mi szeretjük egymást, örök hűséget akarunk esküdni. — Örök hűséget — szól a pap magában — ez sok; világ vége lesz. De hol a dispensatio? kérdi a pap.

— Nincs.
— Ugy hát kihirdetem.
— A késő lenne.
— Ugy — folytatja a pap — tessék mondani. . .

Két hónap mulva X színész és Y színésznő ismét a paphoz mennek. Uram — szól a színész — mi el akarunk válni, kezdjen válóper.

— Felesleges — szól a pap — számítottam erre s házasságukat nem irtam volt a jegyzőkönyvébe.

* Az orosz-czár néhány év előtt egy ritka

nagyságu tükröt küldött a chinai császárnak. A tükröt Pétervártól Peking-ig, ez egész roppant távolságra emberi kezeknek kelle vinni. Csak az képzelheti ezen vállalat óriási nehézségeit, a ki Oroszország beljében az utakat ismeri. De a czár akarta s a tükröz megérkezett Chinába. Ez idő alatt a két udvar összeveszett s a nap fia a tükröt s követelést nem fogadta el. Egy futár jelentést tön e felől s kérde, mi történjék a tükrörel? — A mint vitték, úgy haza is kell szállítani, volt a válasz. — Mihály nagyherczeg épen jelen volt a parancsadásnál, s a czárnak mosolyogva fogadási ajánlatot tön, hogy a tükröz nem fog sértetlen visszérkezni. A czár elfogadta, s a futár által megizené, hogy ha a tükröz ellörök, a szállítókat a legszigorubb büntetés éri, ha pedig épen hozzák vissza, királyilag megajándékozza. Mondhatlan gondossággal hozák tehát a tükröt s szerencsésen megérkeztek vele Pétervárra az Izsák-piaczra, a hol a czár testvérével az ablakból nevetett a megnyert fogadáson. A télapalota lépcsőzetén azonban egyik vezető megholtik, leesik, magával ragadja a mellette állót, ez a másikat s — a drága tükröz száz darabba törve a földön hever. — A nagy herczeg megnyerte fogadását.

* A világ legnagyobb fái Australiában vannak. Hitel érdemlő utazók beszéltek, hogy a Vandiemenn földjéni erdőben 300 láb magas és 30 láb átmérőjű fákat találhatni, kerületök 130 láb, s nehézségüket 9000 mázsa lehetni. Ilyen fa egy angol négyszeg mérföldön van legalább 40.

* Valaki kiszámította, hogy Goldberger az ő csaláncza hirdetéseiért, melyeket szinte minden eurpai, sőt török, valamint amerikai lapokban közölt, legalább 37,000 forintot kelle fizetnie. Már most számítsa ki egy más valaki, hogy mennyi haszna lehetett belőlük?

* Az amerikaiak izlésének egyik példája, hogy a new-yorki ipartárlaton a különnem koporsók mellett egy feldíszített — menyasszonyi ágy áll. — Azonban vannak ott csodálatra méltó tárgyak is, így láthatni egy 14 mázsis juhot, mely 7 láb hosszú és 7 láb 9 vonal vastag.

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

(218) (3-3)

Árlejtési hirdetés.

A magas cs. k. belügyministeriumnak folyó 1853-dik évi augusztus hó 30-kán 6155-ik szám alatt kelt rendeletét következtében a nagy-váradi nagyméltóságu cs. kir. helytartósági osztály folyó évi szeptember hó 7-én 1215 szám alatt kelt intézvényével, praes.

a megye háznál, a hivatali alkalmak elhelyezésére szükséges átalakítási munkálatok helyreállítását elrendelte.

Ezen építkezési munkákra nézve az árlejtési tárgyalás, Nagy-Váradon, a Nagy-Várad kerületi cs. k. építészeti hivatal irodájában f. hó 19-kén délelőtti 10 órakor fog megtartatni; mely alkalommal a szabályszerű bélyegpapirosra írt, és bérmentesen beküldött írásbeli ajánlatok is figyelembe fognak vétetni.

A vonatkozólagos költségek következőleg számitatnak:

- 1-ső. Kőmives munkára anyaggal együtt . . . 8923 f. 27³/₄ k.
 - 2-or. Acsmunkákra anyaggal együtt . . . 1883 f. 29¹/₄ k.
 - 3-or. Asztalos munkákért anyaggal együtt 3864 f. 36²/₄ k.
 - 4-er. Lakatos munkákért anyaggal együtt a szállítandó öntött vasneműekkel együtt 2725 f. 48 k.
 - 5-ör. Kovács munkákért anyaggal együtt 136 f. 37³/₄ k.
 - 6-or. Úveges munkákért 493 f. 59 k.
 - 7-er. Festő (Anstreicher) munkákért 763 f. 46 k.
 - 8-or. Fazekas munk. 19 f. 40 k.
 - 9-er. Szobafestési munkákért 375 f. — k.
- Összesen 19,186 f. 23³/₄ k.

Ezen helyreállítási munkák, a szükségelhető több, vagy kevesebb munkák tekintetéből egyes árak szerint fognak általadatni, és ennél fogva százálek szerinti elengedés szerint tárgyalatni; a bánom-pénz az előlegesen kiszámított összegeknek 5 százalékkal lefizetendő.

A cs. k. kerületi építészeti hivatalnál, folyó hó 10-dikétől fogva az engedélyezett építési tervek és az árlejtésre vonatkozó egyéb okmányok is naponként megtekinthetők.

Nagy-Váradon 1853-dik évi szeptember hó 7-én.

A nagy-várad kerületi cs. k. építészeti hivatal által.

Wollandt Henrik,
cs. k. főmérnök.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(219) (2-3)

Hirdetés.

Kolozsvártól 3 órányi távolságra a Magyar-szilvási jászágba találhatók egy pálinkaház, mely minden szükségességekkel, szarvas marha- és sertés-hizláló-pajlakkal ellátva, a pálinkaégetéshez évenként 100 quadrat öl fával — különböző helységeiben öt tiszta birtoklási korszoma, és egy jó két kerekü malom — haszonbérbe kiadó.

Továbbá ugyan ezen jászághoz tartozó határokon, Kolozsvárhoz 1¹/₂ órányi távolságra találhatunk eladó ölfák, akár kurta, akár hosszú gömbölyű ölkében, akár fennálló erdők nyil számára, igen könnyű vecturázható helyekről nagy mennyiségben jutányos áron.

Értekezni lehet akár helyt Szilváson, akár bérmentesített levelek által, a tordai vagy kolozsvári postán.

(221) (2-3)

Széna eladás.

Özv. mgs Zeyk Józsefné asszony boldoci pusztáján, a mező-nagyesá nyi határon, mintegy 200 szekér széna a jutányos áron eladó. A venni szándékozók bővebb utasítást nyerhetnek Gyéres-Szentkirályt Jancsó Jánosnál a gr. Thoroczky M. ur gazdatisztjénél.

(210) (3-3)

A Fogolyutcában 99 szám alatti ház Sz. Mihály napkor kiadó, vagy örök áron eladó; vagyon rajta 3 szoba, konyha, pincea sat. Értekezhetni iránta Tilsch könyvkereskedésében.

(211) (3-3)

Jószág bérbeadás.

Sz. Mihály napján reggeli 9 órakor ki fog adatni Kötelenen a néhai Nagy István-féle jószág a többet ígérőnek három vagy több évekre. Licitáció alá kerül ugyan akkor mintegy 31 darab ökör, tehének, tulok, lovak, több rendbeli vasas szekér, eke, szóval mindennemű gazdasági eszköz, úgy szintén nagyobb szerű házi butorok. Öt boglya széna és egy kazal szalma. — Ez a jószág örök áron is eladó.

(217) (3-3)

Olesó hyacinthus.

Virág-hagymák különbözőn teljesek 50 darab 2 frt. 12 kr. — patkanczak 50 darab 50 kr. — Tulipán-hagymavirágok pedig 50 darab 12 kr. pengő pénzben. — Narcissus, Liliom, Amarillio, Ranunculus, Euconis punctata, Gladiolus, Tubarózsák is eladók a belső királyutczai 32 számú háznál vagy ifj. Tilsch János és Tauffer Fer. urak kereskedésökben a látható jegyzék szerint. — Szép kanári madarak is kaphatók, párja 2 frt. p. p. Jusztí Károly.

(224)

Holnap
f. hó 18-án az az
Vasárnap lesz
az idén nagyszerű
és utolsó
Tűzijáték
az arenában.

(223) (1-20)

Kolozsvárhoz 5-6 órai távolságra **olyan eladó jószág** kerestetik, melynek legyen jó udvarháza, megkívántató minden gazdasági épületekkel, — legyen három fordulón 250 köbölre való szántóföld — 100 szekér szénát termő hely és erdő — Az eladni szándékozó jelentse magát Kolozsvárt Tilsch ur kereskedésében.

(222) (1-2)

A belső Monostorutczában van két **kiadó bolt** s ugyanazon háznál, mindenik bolthoz 3, 3 kis szoba, két kis fűs-kamara. Bővebben értekezhető a 171 sz. alatti tulajdonosokkal.